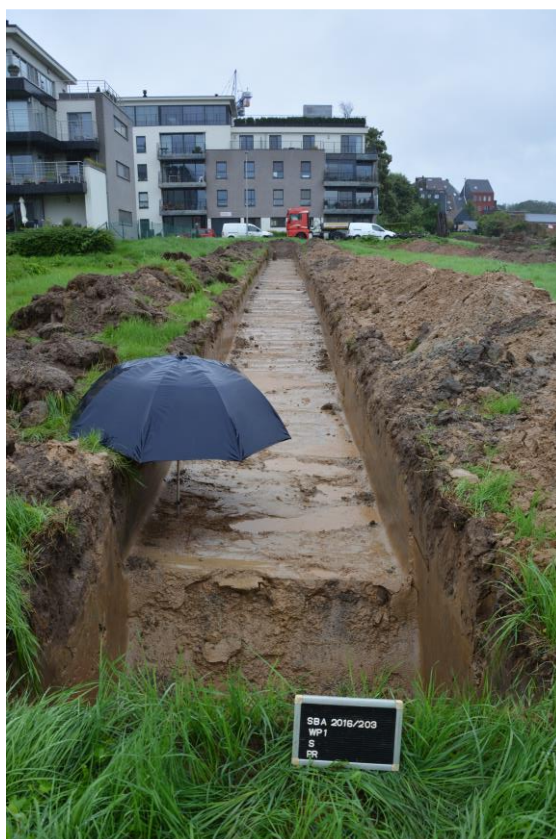

Archeo-rapport 383
Het archeologisch vooronderzoek aan de Koningin Elisabethlaan in Halle

Nick Van Liefferinge & Maarten Smeets

Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba

Archeo-rapport 383

Het archeologisch vooronderzoek aan de Koningin Elisabethlaan in Halle

Nick Van Liefferinge & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 383

Het archeologisch vooronderzoek aan de Koningin Elisabethlaan in Halle

Opdrachtgever: Minerva bvba

Projectleiding: Maarten Smeets

Leidinggevend archeoloog: Nick Van Liefferinge

Auteurs: Nick Van Liefferinge
Maarten Smeets

Foto's en tekeningen: Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2016/12.825/41

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2016, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Sitenaam	Halle - Koningin-Elisabethlaan
Locatie	Provincie Vlaams-Brabant, Gemeente Halle, Koningin-Elisabethlaan
Lambert 72- coördinaten	Hoekpunt 1: X140838, Y157495 Hoekpunt 2: X140989, Y157628 Hoekpunt 3: X141049, Y157580 Hoekpunt 4: X140895, Y157460
Oppervlakte projectgebied	1,3 ha
Kadastergegevens	Afdeling 2: Sectie I: perceelsnummers: 37e6, 37s10, 46b4, 46d3, 46g3, 46h3, 46k3, 46m3, 46p2, 46p3, 46v3, 46w3, 46y3, 46z3, 47g3, 48a4, 48g4, 48k4, 48l4, 48m4, 48r3 en 48x3
Opdrachtgever	Minerva bvba Sint-Rochusstraat 120 D 1500 Halle
Vergunningsnummer	2016/203
Vergunningshouder	Nick Van Liefferinge
Bijzondere voorwaarden	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor het uitvoeren van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Halle, Koningin-Elisabethlaan (24 mei 2016).
Termijn veldwerk	3 augustus 2016

Aard van de bedreiging	Bouwen meergezinswoningen, assistentiewoningen, het aanleggen van wegenis en park en het vellen van bomen.
Archeologische verwachting	Geen gekende waarden.
Wetenschappelijke begeleiding	Geen

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Inleiding	p. 3
1.1 Algemeen	p. 3
1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied	p. 5
1.3 Archeologische en historische voorkennis	p. 5
1.4 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen	p. 8
Hoofdstuk 2 Werkmethode	p. 11
Hoofdstuk 3 Analyse	p. 13
3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw	p. 13
3.2 Het sporen- en vondstenbestand	p. 16
Hoofdstuk 4 Synthese	p. 17
4.1 Interpretatie en datering	p. 17
4.2 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 17
Hoofdstuk 5 Besluit	p. 19
Bijlagen (digitaal)	
Bijlage 1a: Overzichtsplan, geprojecteerd op het kadaster (pdf)	
Bijlage 1b: Overzichtsplan (dxf)	
Bijlage 2: Fotoinventaris	

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Algemeen

Wegens de plannen voor de bouw van meergezins- en assistentiewoningen heeft Onroerend Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd (vergunningsnummer 2016/203) op een terrein met een oppervlakte van 1,3 ha gelegen aan de Sint-Elisabethlaan te Halle. Het veldwerk werd uitgevoerd door Studiebureau Archeologie bvba op 3 augustus 2016.

1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksterrein is gelegen in een verstedelijkte zone op circa 800 m ten zuidoosten van het stadscentrum van Halle (fig. 1.1). Het terrein is kadastraal gekend als Halle, Afdeling 2, Sectie I, perceelsnummers: 37e6, 37s10, 46b4, 46d3, 46g3, 46h3, 46k3, 46m3, 46p2, 46p3, 46v3, 46w3, 46y3, 46z3, 47g3, 48a4, 48g4, 48k4, 48l4, 48m4, 48r3 en 48x3 (fig. 1.2). Tijdens het archeologisch onderzoek waren de gronden braakliggend. Geo-archeologisch gezien situeert het onderzoeksgebied zich in de (zand)leemstreek (fig. 1.3).

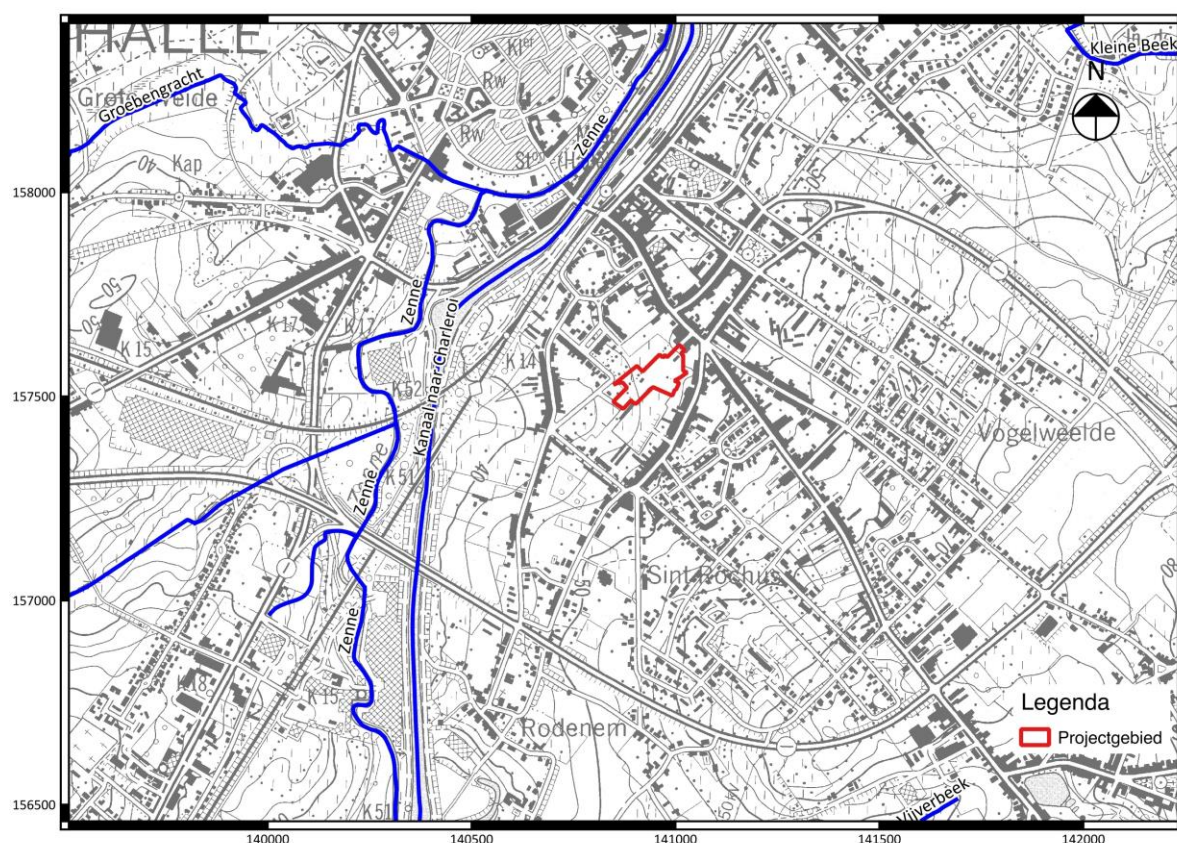

Fig. 1.1: Situering van het projectgebied op de topografische kaart (© Databank Ondergrond Vlaanderen).

Fig. 1.2: Situering van het projectgebied op de kadasterkaart (© CADGIS).

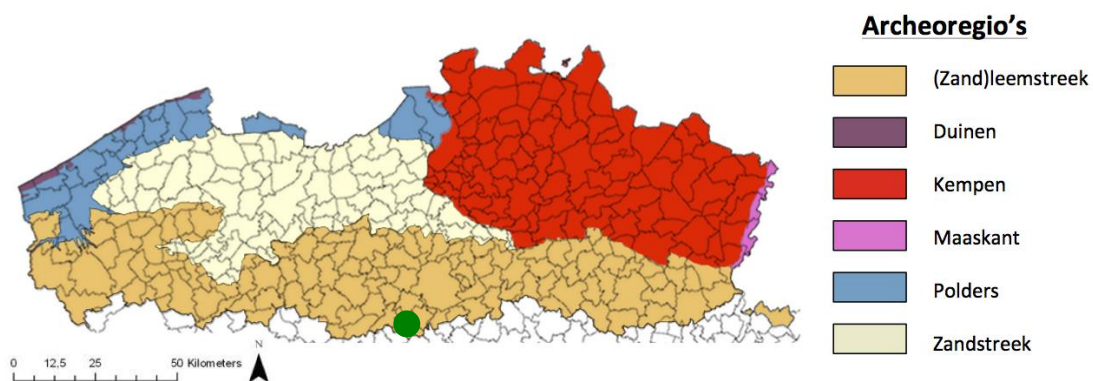

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's¹.

¹ <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

1.3 Archeologische en historische voorkennis

Tot op heden zijn in de nabijheid van het projectgebied geen archeologische vindplaatsen gekend. Er zijn in het gebied nagenoeg geen archeologische prospecties uitgevoerd naar aanleiding van grote ontwikkelingen. Het schijnbaar ontbreken van archeologische vindplaatsen zou dus het gevolg kunnen zijn van het ontbreken van een systematische archeologische inventarisatie van de regio.

Op de historische kaarten uit de 18de (Ferrariskaart) en de 19de eeuw (Atlas der Buurtwegen en de Vandermaelenkaart) is te zien dat de zone van het projectgebied destijds vrijwel onbebouwd was. De zuidoostelijke uitbreiding van Halle met nieuwe woonwijken nam wellicht een aanvang vanaf de late negentiende eeuw.

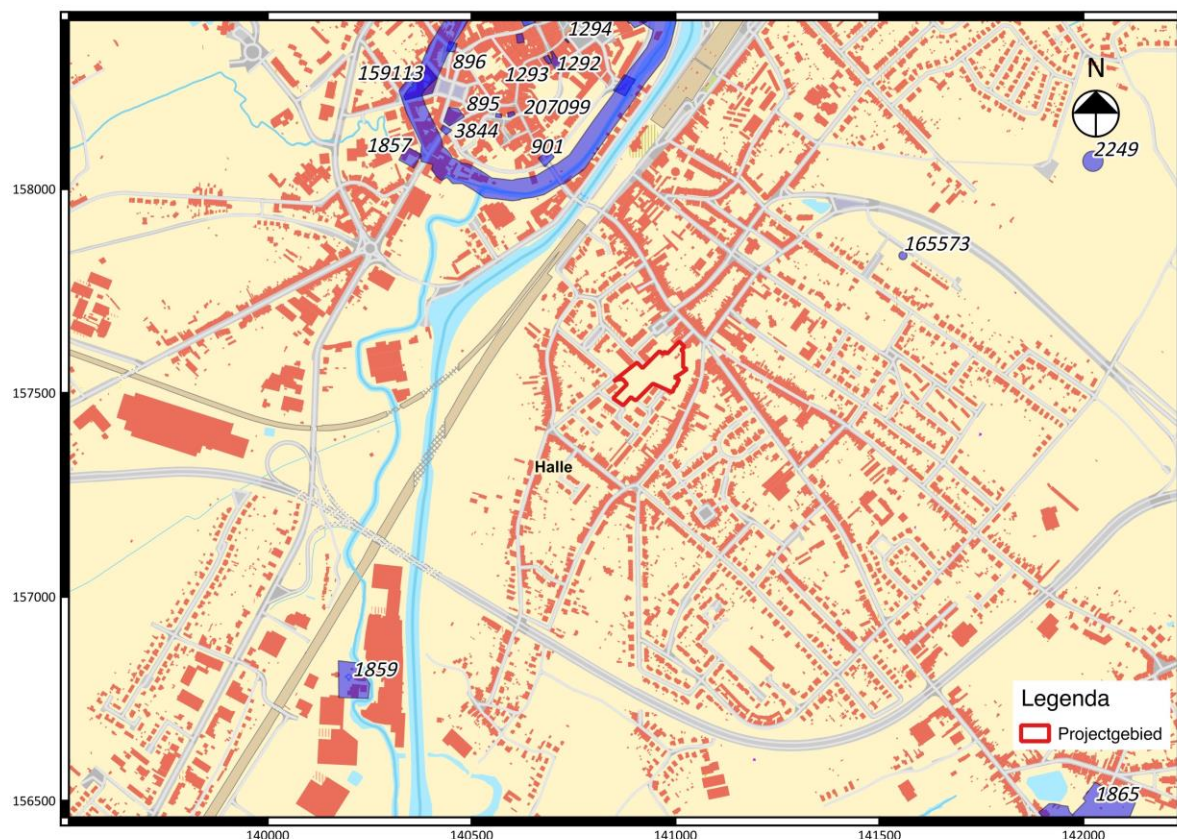

Fig. 1.4: Uittreksel van de CAI met situering van het projectgebied (bron: Onroerend Erfgoed).

Fig 1.5: Uitsnede van de Ferrariskaart (ca. 1777) met situering van het projectgebied.

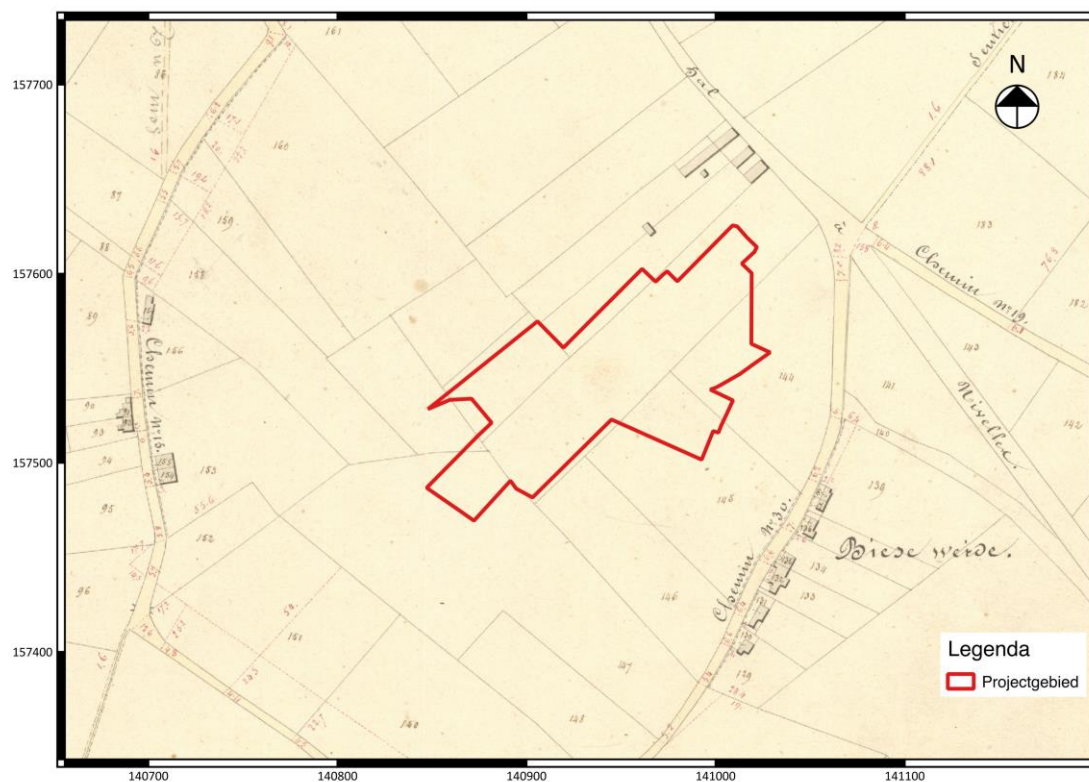

Fig. 1.6: Uitsnede van de Atlas der Buurtwegen (1840) met situering van het projectgebied.

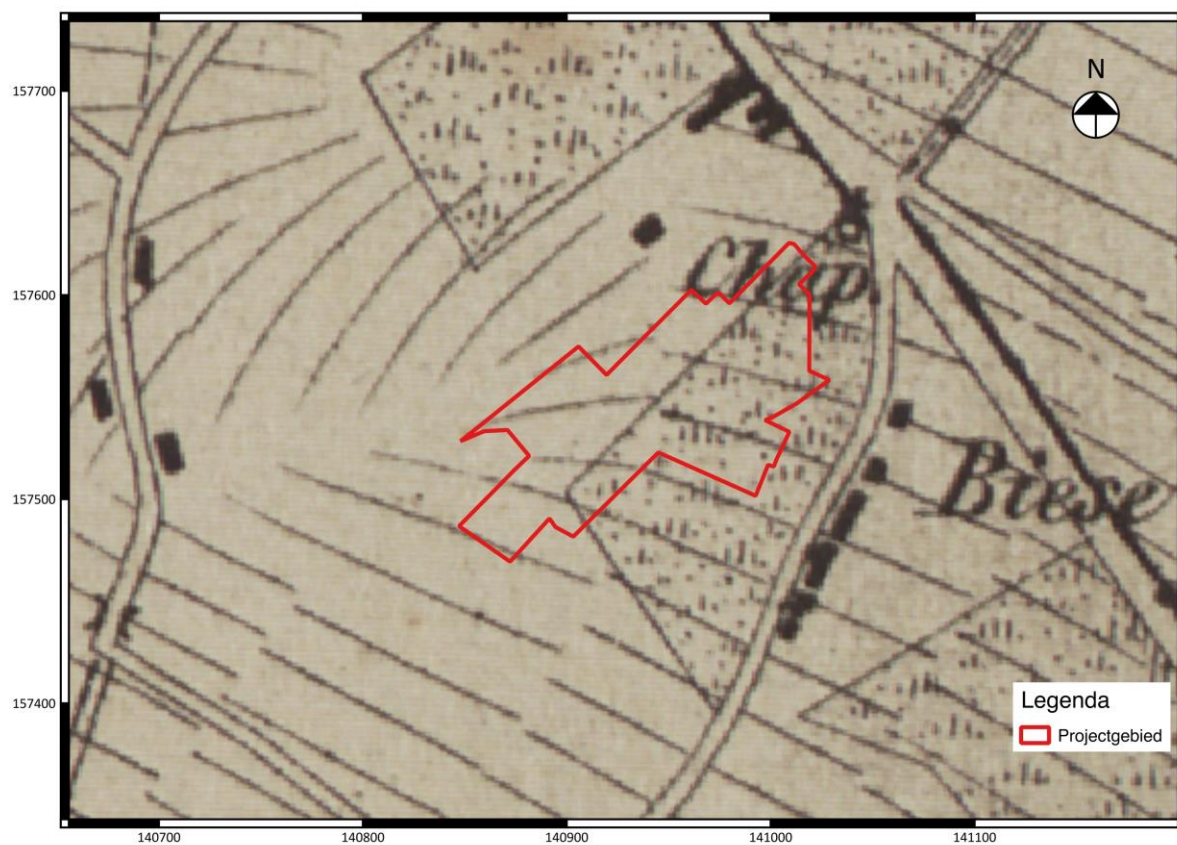

Fig. 1.7: Uitsnede van de Vandermaelenkaart (1846-1852) met situering van het projectgebied.

1.4 Onderzoeksoopdracht en vraagstellingen

De doelstelling van het proefsleuvenonderzoek is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden worden gezocht om in situ-behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek dienen volgende onderzoeksvragen te worden beantwoord:

- Welke zijn de waargenomen horizonten?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont worden verklaard?
- Zijn er tekenen van erosie?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van één of meerdere begraven bodems?
- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van de eventuele occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings,...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;
  - o Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
  - o Wat is de omvang?
  - o Komen er oversnijdingen voor?
  - o Wat is het (geschatte) aantal individuen?
- Kunnen de sporen worden gelinkt aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie,...)?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie worden afgebakend?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?

-
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
    - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
    - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
  - Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
  - Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welk type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Hoofdstuk 2 Werkmethode

Tijdens het veldwerk werd de methode van continue proefsleuven gebruikt. Over de volledige oppervlakte van het terrein werden negen proefsleuven gegraven met een gemiddelde tussenafstand van 15 m (fig. 2.1). In totaal werd een oppervlakte van 964 m² onderzocht in een representatief grid. Dit komt overeen met 10,1 % van de prospecteerbare oppervlakte (ca. 9500 m²) van het projectgebied. Sommige selen van het terrein waren niet toegankelijk door de aanwezigheid van gebouwen (o.a. een boerderij en stalling) en bomen. Een aantal percelen waren ook nog niet in eigendom van de opdrachtgever. De aanleg van kijkvensters was onnuttig aangezien nergens archeologische waarden of zones werden vastgesteld na de aanleg van alle proefsleuven.

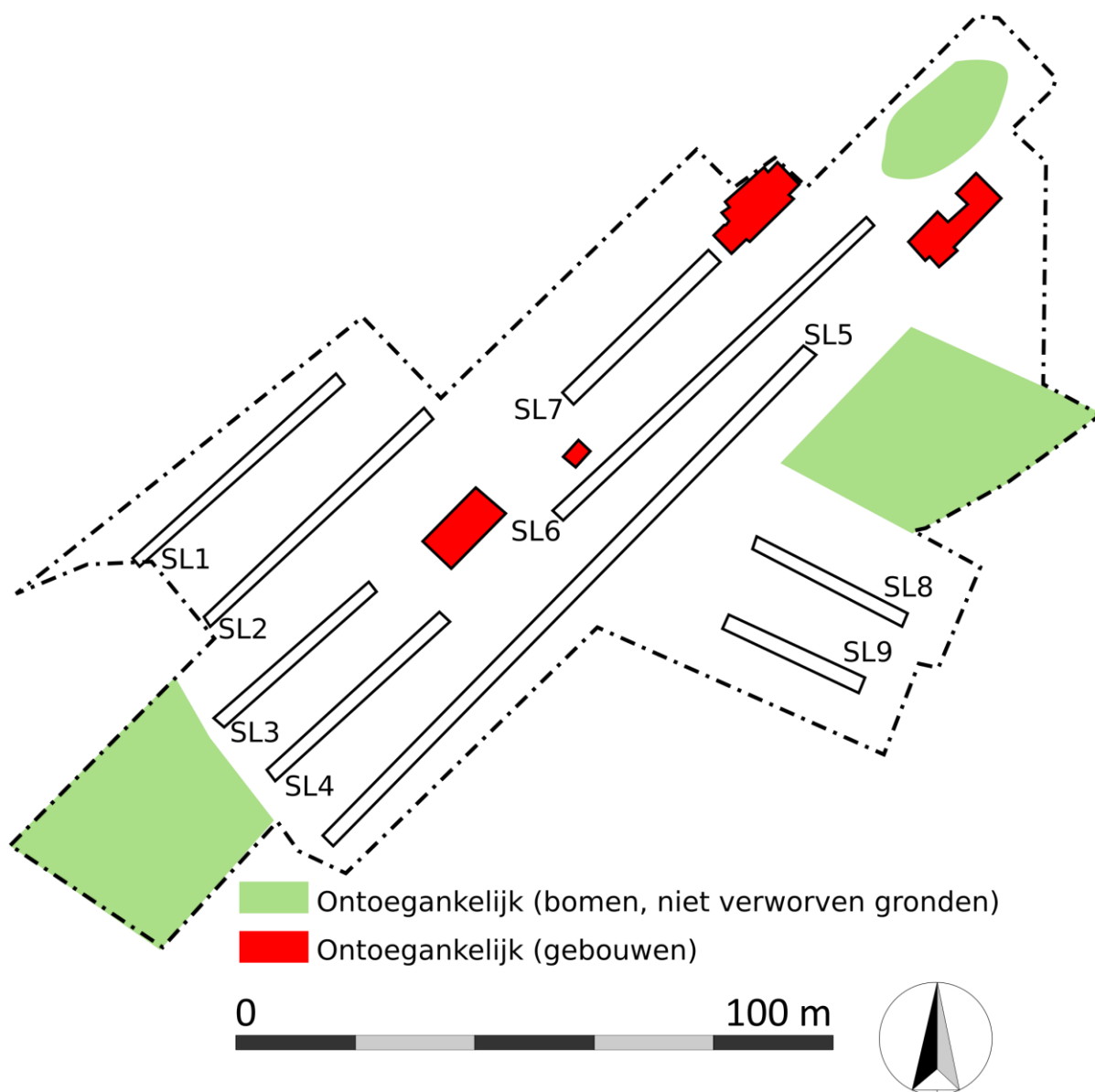

Fig. 2.1: Het sleuvenplan.

Hoofdstuk 3 Analyse

3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw

Volgens de gegevens van de bodemkaart is het projectgebied grotendeels gelegen in een zone met bebouwde gronden (OB). Ten (zuid)westen van het terrein zijn er matig droge leembodems met textuur B-horizont (bodemserie Aca) en leemgronden zonder profielontwikkeling of colluviale gronden (bodemserie Acp) gekarteerd (fig. 3.1).

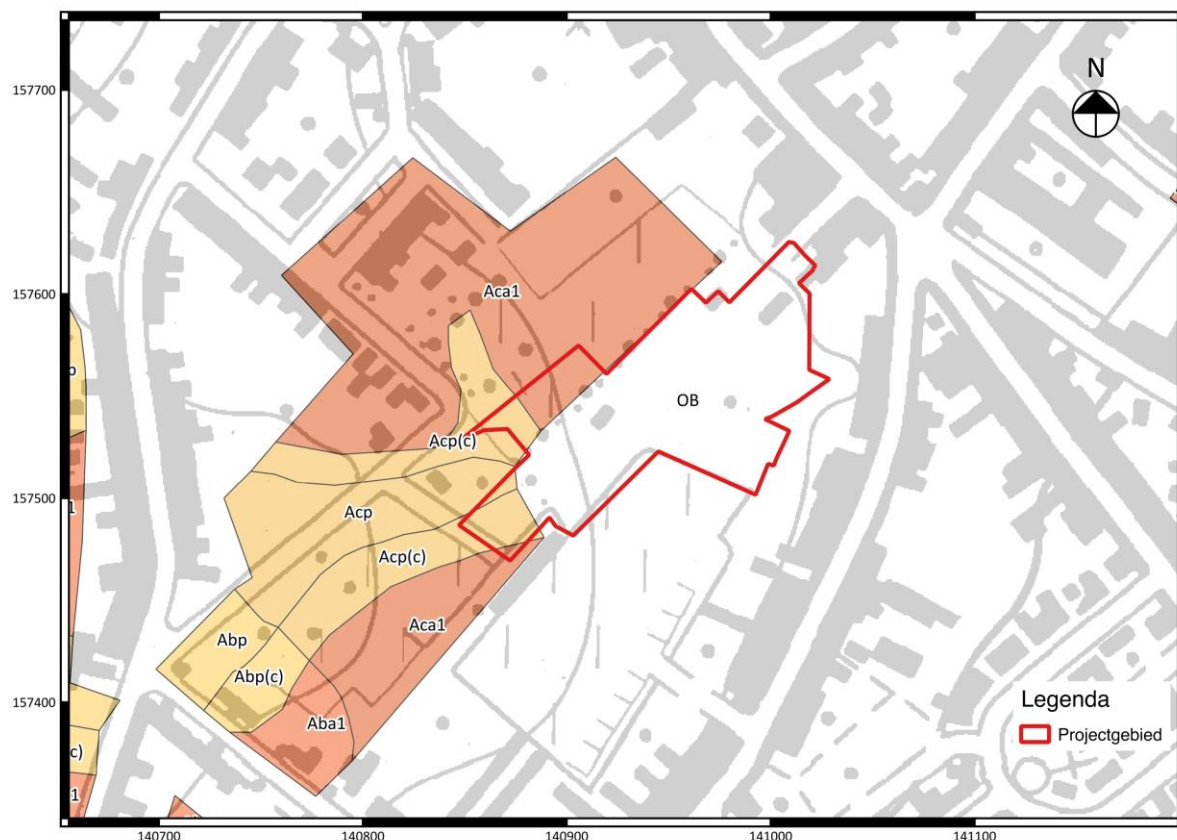

Fig. 3.1: Situering van het projectgebied op de bodemkaart (© Databank Ondergrond Vlaanderen).

Op basis van de resultaten van de terreinwaarnemingen (registratie van drie bodemprofielen) (fig. 3.2) blijkt dat de gegevens van de bodemkaart vrij accuraat zijn. Over het volledige terrein werden immers colluviale leemgronden tot een diepte van minstens 1,5 m beneden het maaiveld vastgesteld, overeenkomstig met bodemserie Acp. Leemgronden met een textuur B-horizont werden niet vastgesteld, maar toch zou een begraven B_t horizont zijn waargenomen op de hoogst gelegen delen van het terrein. Deze B_t-horizont situeerde zich hier op een diepte van ca. 80 tot 100 cm beneden het maaiveld². Bodemprofiel 8 kan worden beschouwd als referentie voor de algemene bodemopbouw binnen de grenzen van het projectgebied (fig. 3.3).

² Waarneming door L. Fockedeij (bodemkundige, Studiebureau Archeologie), maar de zware regenval maakte een gedetailleerde bodembeschrijving en (fotografische) registratie quasi onmogelijk.

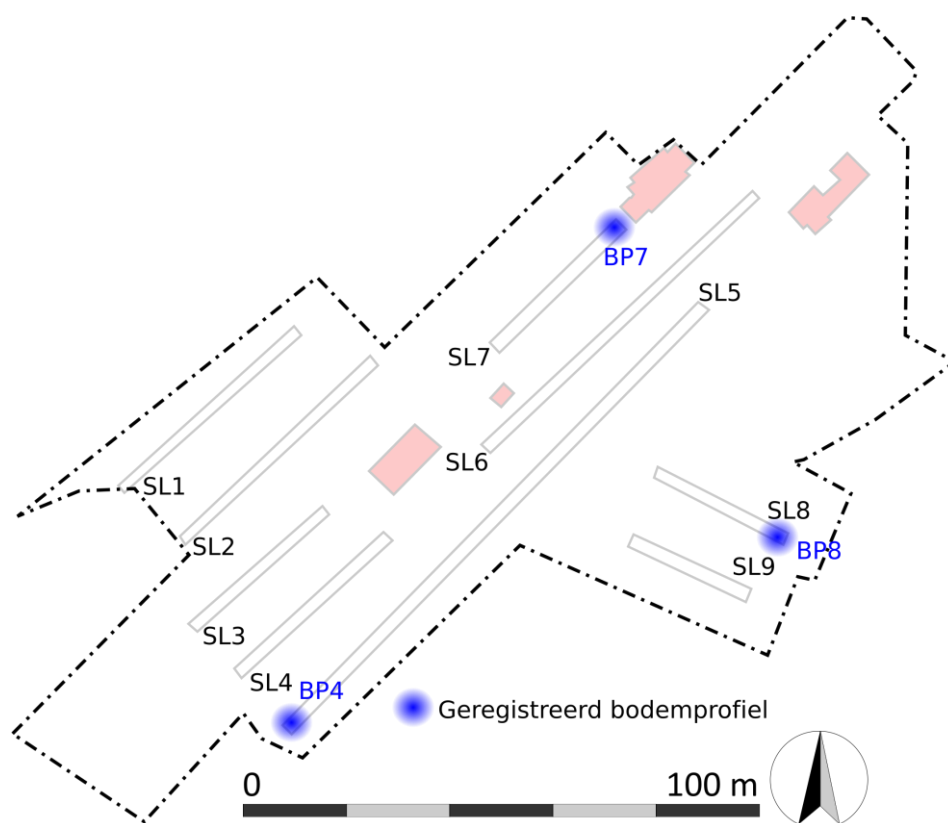

Fig. 3.2: Situering van de bestudeerde bodemprofielen.

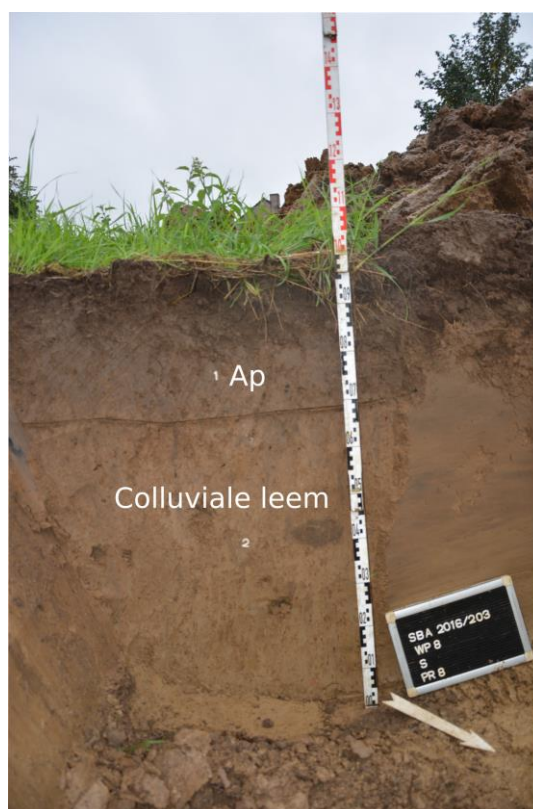

Fig. 3.3: Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van bodemprofiel 8 (BP8).

Fig. 3.4: Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van bodemprofiel 4.

Fig. 3.5: Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van bodemprofiel 7.

3.2 Het sporen- en vondstenbestand

Tijdens de prospectie werden geen relevante archeologische of natuurlijke bodemsporen aangetroffen.

Hoofdstuk 4   Synthese

4.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Gelet op de afwezigheid van archeologische bodemsporen kan slechts op een selectie van de onderzoeksvragen een relevant antwoord worden geformuleerd. Het gaat om de volgende vragen:

- Welke zijn de waargenomen horizonten?

De waargenomen horizonten zijn beschreven in het onderdeel 3.1 (lithostratigrafische en bodemkundige opbouw). Een antropogene bovengrond (ploeglaag of Ap-horizont) rust op colluviale leem (aangeduid als C-horizont).

- Waardoor kan het ontbreken van een horizont worden verklaard?

Het betreft gronden zonder profielontwikkeling (colluviale gronden).

- Zijn er tekenen van erosie?

De aanwezigheid van een colluviaal pakket wijst op een proces van erosie en sedimentatie.

- In hoeverre is de bodemopbouw intact?

De vastgestelde bodemopbouw is in overeenstemming met de gegevens van de bodemkaart en is dus intact gebleven sedert de bodemkartering.

- Is er sprake van één of meerdere begraven bodems?

Op de hoogst gelegen delen van het terrein is het colluviumpakket minder dik en werd een begraven Bt-horizont waargenomen op een diepte van ca. 80 tot 100 cm beneden het maaiveld.

- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?

De bodems op de hellingen worden gekenmerkt door een colluviaal pakket. Op de hoogst gelegen deel van het terrein kon nog een begraven Bt-horizont worden waargenomen vanaf een diepte van ca. 80 à 100 cm beneden het maaiveld. Door zijn structuur en hardheid is deze Bt-horizont meer bestendig tegen erosie dan de oorspronkelijk aanwezige A- en E- horizonten. Deze werden afgespoeld en in lager gelegen gebieden afgezet als zgn. colluvium.

4.2 Aanbevelingen

Er worden geen aanbevelingen geformuleerd aangezien er geen archeologische waarden werden aangetroffen in de ondergrond van het projectgebied.

Hoofdstuk 5   Besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Wegens de toekomstige bouw van meergezins- en assistentiewoningen worden eventuele archeologische waarden in de ondergrond bedreigd. Daarom werd een archeologische evaluatie van het terrein uitgevoerd door middel van een proefsleuvenonderzoek. Uit de resultaten van het veldwerk bleek dat er zich geen bedreigde archeologische waarden bevinden binnen de grenzen van het projectgebied. Er werden dan ook geen aanbevelingen geformuleerd voor eventueel verder archeologisch onderzoek.

Bij eventuele vrijgave het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- *het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 18 november 2011 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006, 15.5.2009 en 13.12.2011)*
- *en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009, 1 april 2011 en 10 juni 2011*

van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

157600

157500

140900

141000

Legenda

 Projectgebied

Bijlage 2 Fotoinventaris

Vergunningsnummer

(F)oto, (O)verzicht, (PR)ofiel, (V)lak, (C)oupe, (D)etail, (W)erkfoto, (V)ondst, ...

2016-203-PR4-FPR-1

Volgnummer

(S)poor, (PR)profiel, (SL)euf, (W)erk(P)ut, (L)osse(V)ondst, (P)aleo(B)oring, (M)etaal(D)etectie, ...

- 2016-203-PR4-FPR-1
- 2016-203-PR7-FPR-1
- 2016-203-PR8-FPR-1
- 2016-203-SL1-FO-1
- 2016-203-SL2-FO-1
- 2016-203-SL3-FO-1
- 2016-203-SL4-FO-1
- 2016-203-SL5-FO-1
- 2016-203-SL5-FO-2
- 2016-203-SL6-FO-1
- 2016-203-SL7-FO-1
- 2016-203-SL8-FO-1
- 2016-203-SL9-FO-1

Bijlage 2 Fotoinventaris

Vergunningsnummer

(F)oto, (O)verzicht, (PR)ofiel, (V)lak, (C)oupe, (D)etail, (W)erkfoto, (V)ondst, ...

2016-203-PR4-FPR-1

Volgnummer

(S)poor, (PR)profiel, (SL)euf, (W)erk(P)ut, (L)osse(V)ondst, (P)aleo(B)oring, (M)etaal(D)etectie, ...

- 2016-203-PR4-FPR-1
- 2016-203-PR7-FPR-1
- 2016-203-PR8-FPR-1
- 2016-203-SL1-FO-1
- 2016-203-SL2-FO-1
- 2016-203-SL3-FO-1
- 2016-203-SL4-FO-1
- 2016-203-SL5-FO-1
- 2016-203-SL5-FO-2
- 2016-203-SL6-FO-1
- 2016-203-SL7-FO-1
- 2016-203-SL8-FO-1
- 2016-203-SL9-FO-1

